

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Qui seminarint, qui metunt?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

Et as
Christi.

procurare, tam sibi iucundum esse, quam est escan-
tibus cibis, &c.

Dalsu aqua salente si in resingueris riuo.

Iam enim sciebat ad fore Samaritanos ad fidem susci-
piendam idoneos, quorum aduentum fidemq; hisce
parabolis prædicit. Rectè S. August. n. etiam potum
fuisse earundem animarum salutem.

Zelum animarum conquirendarum nobis impen-
se commendat fames & sitis Domini, cuius cibus est
voluntas Patris, illa vero est, qua omnes homines
vult saluos fieri.

§. 2. Nyss. hom. 10. in cantica. Nos autem, ait, sumus
arbores quandoquidem nos quoq; semus, qui ei cibum apponi-
mus, salutem nostrarum animarum. cum sic dixerit in qui on-
iuiuo nostram excipit animam, Meus est cibus, vt faciam vo-
luntatem Patris mei. Est autem man festus sicutus diuina vo-
luntatis qui vult omnes homines saluos fieri, & venire ad ag-
nitionem veritatis. Hic est ergo ei peritus cibus vt nos saluifi-
mus. Fructus autem noster est liber arbitrii electio, Deo, qui
nos met. ac decerpit, tanquam per quendam ramam tradens
animam.

Itaq; duo insignia dogmata contra Calvinianos
probat, ex eo, quod cibus Christi sit salus hominum,
& quod sit liberi arbitrii electio, quâ se homo Chri-
sto in cibum tradit.

Et orat 4. de beate. Quis est, inquit, ille cibus,
cuius appetitum Iesus sibi tuum non dicit? At ad discipulos
post habitum cum Samaritanâ sermonem: Meus cibus est, vt
faciam quod vult pater meus: non ignota est autem voluntas Pa-
tris qui omnes homines seruari, & ad agnitionem veritatis ve-
nire vult. Igitur si ille nos cupit seruari, & vita nostra cibus
ei existit, adiciamus quis vsus sit eiusmodi anima habitus &
affectionis. Quis igitur hic est? Efuriansus nisi iam ipsorum sal-
lutem: sciamus diuinam voluntatem, qua est, vt nos ser-
uemur.

VERSUS 35.

*Nonne vos dicitis, quod adhuc qua-
tuor menses sunt, & messis venit:
Ecce dico vobis, leuate oculos ve-
stros, & videte regiones, quia alba
sunt iam ad messem.*

QUESTIO I.

Quomodo quatuor menses vsq; ad messem?

§. 1. **O** T. 1. et 2. q. 1. alii addunt. Origenes dis-
cipulos dixisse putat. Iam corpori curando
vacandum, quod adhuc ad spiritalem messem qua-
tuor menses, hoc est longum sit tempus. Christus re-
spondet, iam iam laborandum, regiones enim esse al-
bas ad messem. Iam enim adfuturi erant Samaritani
pars Messis, imo primitiæ gentium.

Cæteri esse quatuor menses vsq; ad messem triti-
ceam, qua excunte Aprili esse solebat. Itaq; initio Fe-
bruarii, vel Ianuarii ista dicerentur.

§. 2. Quemadmodum messem temporariam ex-
spectatis, & iam quatuor mensibus abesse dicitis, ita
messem spiritalem iam esse dico, & flauas segetes fla-
gitare messorem.

Festinationis causam ex hominum lucris studen-
tium sollicitudine confirmat. In illis sedulo occasio-
nes capiunt, spiritualium rerum negligentes.

§. 3. Syrus habet, quippe quæ albescant, & iam per-
uenierint ad messem amodo *דעבאנא דעבאנא* dech anay
& metui, albescunt & propinquunt ad messem. Et ad-
iungit *בבב בבב* men caddu, amodo seu ab hoc tempore.

§. 4. Maldonatus existimat hominum ocioforum
proverbium fuisse. *Adhuc quatuor menses sunt vsq; ad*

messem, curi indicare vellent, non nimium sollicitos
esse oportere, adhuc diem volui. At proverbium hac
in messe spiriti: si locum non habere, iam enim in ma-
nibus esse messem, albere segetes, nisi acturum colli-
gatur, nimiam maturitate fructum de vagina casurum.
Probabilem expositionem facit, quod ait: vos dicitis,
hoc est, proverbio dicere soletis. Deinde accommo-
datissima est rei præsentis interpretatio. Originè pro-
uerbii esse dicit, quod inter lementem & messem ple-
rumq; erant quatuor menses interiecti: lementem
Nouembri: messem exeunte Aprili fuisse.

VERSUS 36.

*Et qui metit mercedem, accipit &
congregat fructum in vitam æter-
nam, vt qui seminat simul gau-
deat, & qui metit.*

QUESTIO I.

An idem sit merces & fructus?

§. 1. **C** Yillus idem esse existimat: Mercedem di-
ci, quod labori ex pacto rependatur: fructum
vero, quod de fructu merces solueretur. Hortatur ad
laborem, merces, & fructus facit, vt & is qui seminat,
gaudeat copiosam messem fuisse, & is qui metit.

§. 2. Mercedem ferre Calui. non potest in bono, ait,
sine merito. In scriptura mercedem fieri solet mentio, non autem
vt inde operum merita estimetur. Qui si ad altum ve-
tum fuerit, non pena ignauis magis, quâ diligentiæ premio di-
gnus reperitur. Ergo optimis operariis nihil restabit aliud, nisi
vt supplices ad veniam deprecationem conficiant. Sed Dominus,
qui paternè nobiscum agit, vt nostram ignauiam corrigat, &
nos ad locum parum cordatos melius animet, gratiam m. re-
d. m. rependere dignatur. Porro hoc adeo non auctus fidei in-
stitum vt potius stabiliat. vnde enim sit vt qui quam in nobis
quod remuneretur inueniat Deus, nisi quæ spiritus suo do-
nauit: Atqui spiritum arham pignus, ad pignus si sumus.
Secundo, vnde sit meritum & virtus ope. Ibi tantum honoris
Deus habeat, nisi quæ postquam nos sibi gratia reponit, ut
vna que operibus nostris adhar. ut, non impuando, præter-
vltum meritum acceptæ habeat. Similia huius doctores. Laborem
quem docendo impendant Apostoli, mirime dicunt, aut gra-
u. m. debere illis esse, quum sibi, tam vtil. m. Christo & E. de
fructuosum esse seiant.

Resp. Merita operum, nec euertere iustitiam fidei,
nec pignus spiritus nobis donatum, hæc enim omnia
tanquam principia esse in animâ meritis oportet,
nec ista sufficiunt, sed promissione diuinâ præcipue
niritur, qua scimus nobis ex Dei spiritu bene operan-
tibus, quauis actiones imperfecitæ sint, mercedem ex
pacto gratuito accepturos. Multo stultius hoc loco
Brentius. Neminem meritis iustificari, itaq; non esse
merita vlla. Nam merita iustorum sunt, non autem
iustificandorum.

VERSUS 37.

*In hoc enim est verbum verum, quia
alius est qui seminat, & alius est
qui metit. Ego misi vos metere
quod non laborastis: alii laboraue-
runt, vos in labores eorum introuistis.*

QUESTIO I.

Qui seminarint, qui metunt?

§. 1. **C** Ontentus docent, hoc etiam proverbium
fuisse, cum significare vellent, alterius fuisse
labo-

ADAMI
112
+ Evangelium
C. VI
1. 11

laborem, alterius fructum, ἄλλοι ἔσθ' σπέρσει, ἄλλοι ὄντωνται. alii quidem seminant, alii vero metunt. Similis locutio est Job. 3. o. 8. feram, & alius comedat. sic & Virg.

Hic ego versiculos feci, tulit alter honores. Græciam sic efferunt ἄλλοι κέρμον, ἄλλοι ὄντωνται, alii laborarunt, alii utilitatem perceperunt. Diocletiani etiam dictum fuit, Ego apros occidi, alius fruitur pulpamento. Vid. simil. Amos 5. 11. Messores Apostolos esse constat. Seminatore Prophetæ & sancti veteris Testamenti fuerunt. Quorum maior labor fuit, at nondum fructus apparebat. Cum verò Apostoli non minores labores subisse videantur, atrociora etiam sustinuisse supplicia, quam Prophetæ, comparatio non consistit in laboris magnitudine, aut facilitate: nam messorum anni tempore feruentissimo, haud minor est, quam seminantium labor, sed in eo, quod Prophetæ laborum suorum fructus nec ipsi ceperunt, nec in aliis videntur. Apostoli vero cum docendi labores subirent, continuo multos ex conuersis in vitam æternam congregarent, ita ut eorum labor messi similis esset.

§. 2. Seruetus pueri negat baptismum, quod messi tempore dandus sit, non enim albefcunt ad messem.

Respond. Christum hortari Apostolos, ut se accingant labori, iam messem flagitare ipsorum opera: at iam etiam pueri gratiæ baptismi erant idonei: quoniam talium erat regnum cælorum. Quis igitur miretur albefcere ad messem, si regno cælorum maturi sunt, non annorum numero, sed gratiæ beneficio, quæ non distinguit hominum ætates.

VERSUS 39. 40. 41.

Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbū mulieris, testimonium perhibentis. Quia dixit mihi omnia quæcumq; feci. Cum venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum, ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt in eum, propter sermonem eius.

QVÆSTIO I.

Quomodo tam facile mulieri crediderunt?

§. 1. Ntequam ad Christum exirent, ut docet Augustinus, credebant. Ita; mulierem alicuius apud eos auctoritatis fuisse oportet, eamq; vehementer, prudenterq; egisse, retulisse etiam, quæ sibi dixisset, deniq; Dominus animos permouebat.

§. 2. Credidisse negat Calvinus, sed tantum sermone mulieris ad credendum excitatos. at v. 42. verâ fide credidisse.

At verò Euangelista multos pronunciat in eum credidisse, quamuis enim quædam exemplaria omittant, ἢς ὠρῶν, pleraq; tamen retinent Græca, Latina, Syra. Cur autem credidisse in eum dicat, si non crediderunt? ita August. traet. 15. Et hoc paululum, ait, animaduertendum est, quia lectio terminata est. Mulier primum nunciavit, & ad mulieris testimonium crediderunt Samaritani, & rogauerunt eum, ut apud eos maneret, & mansit ibi biduo, & plures crediderunt: & cum credidissent, dicebant mulieri: Non iam propter verbum tuum credimus, sed ipsi cognouimus & scimus, quia verè hic est Saluator Mundi. Adams Conzen in Euang. Tom. II.

di. Primo per feminam, postea per presentiam. Sic agitur hodie cum eis qui foris sunt, & nondum sunt Christiani. Christus nunciatur per Christianos amicos, tanquam illa muliere, hoc est, Ecclesia annunciate. Ad Christum veniunt, credunt per illam famam, manet apud eos biduo, hoc est, dat illis duo præcepta charitatis: & multo plures & firmitus in eum credunt, quoniam verè ipse est Saluator Mundi.

QVÆSTIO II.

An fecerit miracula apud Samaritanos?

§. 1. Samaritanorum feruor, & prompta fides Iudæos arguit, credunt mulieri, Christum rogant, ut secum permaneat. Crediderunt autem propter sermonem eius: admirando enim modo scripturas illis, & quæ ad virtutem salutemq; pertinebat explicabat. Miracula etiam fecisse non est dubium, etsi id non recenset Euangelista: miracula enim, cuius mulier erat testis, crediderunt, & qui ante mulieri nõ crediderunt, nunc Christo credunt, propter sermonem, doctrinam sc. etiam miraculis ob signatam. audiuisse se & scire aiunt, hunc esse Saluatorem Mundi. Scire autem non ex nudo sermone poterant, nisi signo eum confirmasset.

QVÆSTIO III.

An fides implicita sit vera?

§. 1. Beza veterem interpretationem repudiat, quod dixit loquelam tanquam barbaram: Erasmus quod orationem: ipse vertit sermones, cum tamen sit ὁμιλία, sermonem seu loquelam. Quædam exemplaria habent μαρτυρίαν testimonium, quod ex interpretatione irrepsit.

Inuitus ad Grammaticam descendo, sed magni tamen æstimanda est Spiritus Grammatica, qui humanis vi signis dignatur. Beza nostram interpretationem barbaram censet. At loquela sanè iam olim vsitatum esse potuit, multa enim verba nouantur, multa cadunt. Cic. l. 4. de Finib. ex ea difficultate loquaci loquela, ut ait Accius, malitiæ nata sunt. Sic Lucret. l. 1.

Blandas ex ore loquelæ.

Fundere.

& Catullus. Verbosa gaudet Venus loquelâ. & Plautus in Cist. dixit, commodare loquelam, Bonis igitur auctoribus vsitatum fuit loquela.

§. 2. Calvinus lib. 3. inst. c. 2. 5. fidem implicitam oppugnat, crassam ignorantiam vocat, Samaritanos negat initio fidem habuisse, postea accepisse. Prius, inquit, gratos esse oportet. Imò verò data gratiâ grati reddimur. Aquâ illâ abluimur, & vegetamur, non prius mundamur, deinde abluimur, sed affusa aqua sordes detergantur, & nitore animæ restituumur. Verum nihil ista contra implicitam fidem, quæ in Samaritanis fuit, donec omnia aut plura explicitè nescitent.

VERSUS 44.

Ipse enim Iesus testimonium perhibuit, quia Propheta in sua patria honorem non habet.

QVÆSTIO I.

Quomodo cohereat v. 44. cum cæteris.

§. 1. Sententia est exposita Matth. 13. 57. Hic penè maior est difficultas, quorum eam Ioannes recenset, quam quid significet. Duos dies apud Samaritanos mansit, deinde abiit in Galilæam. Ratio redditur: Ipse enim Iesus testimonium perhibuit, quia Propheta in sua patria honorem non habet. Maldonatus quoque expositiones recenset Augustini, causam reddi

Bb

cur